

УДК 342.951:347.991(477)

DOI <https://doi.org/10.32782/npuola.v37.2025.5>*Ю. С. Даниленко-Негара, Р. В. Негара*

ОБОВ'ЯЗКОВІСТЬ ВИСНОВКІВ ЩОДО ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ ПРАВА, ВИКЛАДЕНИХ У ПОСТАНОВАХ ВЕРХОВНОГО СУДУ, ДЛЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ОРГАНІВ/СУБ'ЄКТІВ ВЛАДНИХ ПОВНОВАЖЕНЬ: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ПРАКТИКА

Постановка проблеми. Система джерел адміністративного права, як і будь-якої іншої галузі права, формується об'єктивно та фактично охоплює усі форми зовнішнього вираження їх норм. У зв'язку з цим, система джерел адміністративного права відрізняється своєю відкритістю та динамічністю, оскільки передбачити та охопити усі форми зовнішнього вираження норм цієї галузі права неможливо.

Системність джерел адміністративного права також вказує на те, що кожне із них як елемент системи займає власне місце та виконує визначену роль у механізмі адміністративно-правового регулювання. З огляду на це, важливе теоретичне та практичне значення мають як дослідження загалом системи джерел адміністративного права, так і кожного окремого джерела адміністративного права.

Законодавче визначення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень актуалізувало доктринальні пошуки, пов'язані із з'ясуванням їх правової природи, можливості віднесення до джерел адміністративного права та місця у механізмі адміністративно-правового регулювання.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретико-практичне значення системи та видів джерел адміністративного права цілком справедливо привертає увагу науковців, які у своїх доробках досліджують як загальні, так і індивідуальні ознаки джерел адміністративного права. Це праці, В.Б. Авер'янова, Ю.П. Битяка, Л.Р. Білої-Тіунової, А.І. Берлача, В.М. Бевзенка, О.О. Берназюка, В.В. Галунько, І.С. Гриценка, С.В. Ківалова, Т.О. Коломоець, В.К. Колпакова, А.Т. Комзюка, О.В. Константого, Д.В. Лученко, Т.О. Мацелик, Р.С. Мельника, В.В. Решота, Д.В. Приймаченка, Ю.В. Цуркаленко, О.П. Хамходери та ін. Разом з тим, обов'язковість висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень залишається переважно поза увагою науковців.

У зв'язку з цим, **метою** статті є дослідження правового регулювання та практичного втілення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

Виклад основного матеріалу. Правовою підставою тверджень стосовно обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладе-

них у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень є положення ч. 5 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів», згідно з яким «висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права» [1], яке було продубльовано і у ч. 4 ст. 6 Закону України «Про адміністративну процедуру», відповідно до якої «висновки про застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, є обов'язковими для всіх адміністративних органів, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права» [2].

Водночас, попередницею зазначених норм, закріплених у ч. 5 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» та ч. 4 ст. 6 Закону України «Про адміністративну процедуру», слід вважати положення ч. 4 ст. 13 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» 2010 р. [3], у редакції Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» 2015 р. [4], яким вперше було закріплено, що «висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду України, є обов'язковими для всіх суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права» [3]. Отже, обов'язковості для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, вже більш ніж 10 років.

Безперечно правозастосовна практика так чи інакше завжди враховувала судову практику, зокрема практику найвищого суду у системі судоустрою України, але переважно як орієнтир, а не обов'язковий припис. У зв'язку з цим, встановлення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права, спрямовано на істотно якісне переосмислення місця та ролі вказаних висновків у правозастосовній практиці адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень та удосконалення їх діяльності.

Очевидним є також те, що законодавче встановлення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права є одним із способів зменшення кількості судових справ, насамперед у спорах із адміністративними органами/суб'єктами владних повноважень.

В ідеальному вигляді практичне втілення цього можна собі уявити наступним чином: адміністративні органи/суб'єкти владних повноважень повинні застосовувати норми права з урахуванням висновків щодо їх застосування, викладених у постановах Верховного Суду, чим не допускаючи порушення прав та інтересів приватних осіб, а приватні особи, у свою чергу, не будуть звертатися до судів із позовами до таких адміністративних

органів/суб'єктів владних повноважень з метою оскарження їх рішень, які прийняті з урахуванням відповідних висновків Верховного Суду.

Однак правозастосовна практика свідчить про зворотню ситуацію. У зв'язку з цим, слід проаналізувати правове забезпечення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановках Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень.

Аналіз положень чинного законодавства свідчить, що механізму практичної реалізації обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановках Верховного Суду для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень в положеннях чинного законодавства не встановлено.

Єдиним положенням, у якому також згадується про обов'язковість висновків щодо застосування норм права, викладених у постановках Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень є п. 15 ч. 2 ст. 65 Закону України «Про державну службу» [5], яким передбачається дисциплінарна відповідальність для державних службовців у разі прийняття рішення, що суперечить висновкам щодо застосування відповідної норми права, викладеним у постановках Верховного Суду, щодо якого судом винесено окрему ухвалу.

Проте, наведений приклад більшою мірою стосується превентивного забезпечення дотримання державними службовцями, під час прийняття відповідних рішень, висновків щодо застосування норм права, викладених у постановках Верховного Суду та застосуванні примусових заходів у протилежному випадку. Безперечно, забезпечення практичного втілення правових приписів неможливо без застосування відповідного інструментарію, зокрема, заходів відповідальності, але існування цього положення не знімає питання щодо законодавчого встановлення механізму реалізації обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановках Верховного Суду.

У теорії адміністративного права висновки щодо застосування норм права, викладених у постановках Верховного Суду визначаються як «(квазі) джерело адміністративного права» [6, с. 53–54] (хоча в останньому виданні від використання зазначеного поняття автори відмовилися [7, с. 114–116]), похідні джерела адміністративного права [8, с. 52] та «квазиджерелом адміністративного права» з огляду на їх інтерпретаційність (а не нормотворення/припинення) та відсутність формального визнання як джерела права [8, с. 62–63]; юридичним регулятором діяльності суб'єктів публічного адміністрування [9, с. 141].

На думку Ю.В. Цуркаленко сьогодні в науці адміністративного права під судовою правотворчістю Верховного Суду доцільно розуміти особливий вид правотворчості, який є своєрідним результатом правосуддя вищого органу судової влади в Україні, що знаходить свій вияв у постановках зазначеного судового органу у формі сформованих висновків, та має назву правова позиція [10, с. 174].

У свою чергу В.В. Решота вважає, що «...постанови Верховного Суду мають ознаки саме правозастосовного прецеденту, а не прецеденту в розумінні англосаксонського права, адже вони є прикладом застосування норм

права, а не формуванням нових норм. Звичайно, у правових позиціях Верховний Суд може вийти за межі норми права, якщо існує правова прогалина чи є необхідність застосувати аналогію закону чи права, конкретизувати правову норму. Водночас такий висновок матиме похідний характер і, наприклад, зі зміною норми права законодавцем може втратити свою актуальність. Тому, такі постанови, що містять правові позиції з приводу застосування норм адміністративного права, на нашу думку, варто вважати додатковими (похідними) джерелами адміністративного права» [11, с. 300].

Враховуючи це, висновки щодо застосування норм права, викладені у постановах Верховного Суду, беззаперечно слід відносити до джерел адміністративного права, оскільки, навіть, з урахуванням їх похідного та допоміжного характеру, прив'язаності до конкретних норм права, відповідні адміністративні органи/суб'єкти владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права мають ними керуватися.

При цьому, Ю.В. Цуркаленко влучно відзначає, що «однак, говорити про те, що джерелом адміністративного права є постанова суду, на наш погляд, також не варто, оскільки в законі чітко зазначено, що обов'язковими є не постанова, а саме висновки» [10, с. 172]. Заперечувати проти цього неможливо, але слід враховувати, що форма зовнішнього вираження висновків щодо застосування відповідної норми права також має значення, оскільки прямо уточнено, що висновки мають бути викладені виключно у постановах Верховного Суду, що виключає обов'язковість висновків щодо застосування відповідної норми права, викладених в ухвалах¹ Верховного Суду. Аналогічний висновок можна зробити і щодо постанов Пленуму Верховного Суду, оскільки вони не є обов'язковими для всіх учасників правовідносин [7, с. 115].

Окремої уваги потребують зразкові рішення Верховного Суду, постановлені Верховним Судом як судом першої інстанції у типових адміністративних справах. Водночас, аналіз положень Кодексу адміністративного судочинства України [12] свідчить, що у контексті обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень факт ухвалення зразкового рішення значення немає, оскільки обов'язковими є висновки, викладені в усіх постановах Верховного Суду.

Розмірковуючи про механізм забезпечення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, необхідно враховувати наступне.

¹ Як відомо, ухвала є письмовим або усним рішенням суду будь-якої інстанції в адміністративній справі, яким вирішуються питання, пов'язані з процедурою розгляду адміністративної справи, та інші процесуальні питання (п. 15 ч. 1 ст. 4 Кодексу адміністративного судочинства України). Перелік питань, які вирішуються шляхом постановленням ухвал, а також інших випадків постановлення ухвал, зокрема тих, якими закінчується судовий розгляд, свідчить про низьку вірогідність викладення в ухвалах Верховного Суду висновків щодо застосування норм права. Але повністю заперечувати можливість викладення висновків щодо застосування норм права в ухвалах Верховного Суду не варто, оскільки, наприклад, вирішуючи питання про відкриття касаційного провадження, з урахуванням «касаційних фільтрів» Верховний Суд також може формулювати окремі висновки.

По-перше, Верховний Суд формулює висновки за результатами розгляду конкретних справ, з огляду на це взаємопов'язаність висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, з фактичними обставинами конкретної справи, є умовою належного практичного втілення цих висновків. Цілком доречно суддями Верховного Суду акцентується увага на тому, що «не можна застосовувати висновки Верховного Суду поза контекстом відповідної постанови, оскільки вони сформульовані виходячи з конкретних обставин справи» [13].

По-друге, не всі постанови Верховного Суду містять висновки щодо застосування відповідних норм права. У зв'язку з цим, передує застосуванню висновків щодо застосування норм прав виокремлення цих висновків у тексті відповідних постанов Верховного Суду, оскільки не завжди Верховним Судом прямо визначаються, які висновки щодо застосування норм права сформульовані за результатом їх прийняття. Невипадково К.М. Пільков звертається до питання ідентифікації у постановах Верховного Суду власне висновку про застосування норми права, який є обов'язковим для врахування [14].

Враховуючи це, доволі слушно Ю.В. Цуркаленко [10, с. 172] з посиланням на О.Г. Яновську [15, 7] звертає увагу на необхідність розробки структури постанови Верховного Суду, одним із елементів якої є висновок щодо застосування норми права (або правова позиція Верховного Суду).

По-третє, обов'язковість для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, не забезпечується жодними спеціальними інструментами орієнтованими на доведення зазначених висновків до посадових та службових осіб адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень.

Фактично оприлюднення висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, та їх доведення до відома зацікавлених осіб здійснюється в загальному порядку, а саме опублікуванні в Єдиному державному реєстрі судових рішень відповідно до Закону України «Про доступ до судових рішень» [16], що недостатньо для належного їх врахування усіма адміністративними органами/суб'єктами владних повноважень. Неможливо не відмітити діяльність Верховного Суду в напрямку узагальнення та викладення висновків щодо застосування норм права, зокрема на веб-сайті «База правових позицій Верховного Суду» [17] та оприлюднення дайджестів судової практики Верховного Суду (у тому числі Великої Палати Верховного Суду та касаційний судів), а також численних приватних ініціатив та ресурсів, якими пропонується відповідний інструментарій пошуку та підбору висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду. Це, а також змінюваність висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, істотно ускладнює практичне втілення обов'язковості для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду.

Висновки. Підсумовуючи викладене необхідно зазначити, що законодавче визначення обов'язковості висновків щодо застосування норм права,

викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права свідчить про їх належність до джерел адміністративного права, навіть, з урахуванням їх похідного та допоміжного характеру, а також прив'язаності до конкретних норм права та фактичних обставин справи.

Встановлено відсутність механізму практичної реалізації обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень в положеннях чинного законодавства. Механізм забезпечення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, потребує врахування того, що: не всі постанови містять висновки щодо застосування відповідних норм права; Верховний Суд формулює висновки за результатами розгляду конкретних справ. Умовою належного практичного втілення висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, є їх взаємопов'язаність з фактичними обставинами конкретної справи. Визначено, що обов'язковість для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, вимагає застосування спеціальних інструментів доведення зазначених висновків до посадових та службових осіб адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень.

Перспективними напрямками подальших наукових досліджень є розроблення механізму практичної реалізації обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень та інструментів їх доведення до посадових та службових осіб адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень.

Література

1. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 02.06.2016 № 1402-VIII. Дата оновлення: 04.06.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1402-19#top> (дата звернення 01.10.2025).
2. Про адміністративну процедуру: Закон України від 17.02.2022 № 2073-IX. Дата оновлення: 15.11.2024. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2073-20#top> (дата звернення 01.10.2025).
3. Про судоустрій і статус суддів: Закон України від 07.07.2010 № 2453-VI. Дата оновлення: 27.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2453-17#top> (дата звернення 01.10.2025).
4. Про забезпечення права на справедливий суд: Закон України від 12.02.2015 № 192-VIII. Дата оновлення: 30.12.2023. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192-19#Text> (дата звернення 01.10.2025).
5. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII. Дата оновлення: 07.09.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/889-19#Text> (дата звернення 01.10.2025).
6. Адміністративне право України. Повний курс: підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, О. Кузьменко та ін.; за заг. ред. В. Галуцька, О. Правотворової. Видання четверте. Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2021. 656 с.
7. Адміністративне право та адміністративний процес. Повний курс: підручник / В. Галуцько, П. Діхтієвський, А. Берлач та ін.; за заг. ред. В. Галуцька, В. Фелика. Вид. 5-те. Одеса: Видавництво «Юридика», 2025. 700 с.

8. Загальне адміністративне право України: підручник / за заг. ред.: акад. С. Ківалова і проф. Л. Білої-Тіунової. Одеса: Фенікс, 2023. 792 с. URL: <https://doi.org/10.32837/11300.25545> (дата звернення 01.10.2025).
9. Загальне адміністративне право: підручник / за заг. ред. Р.С. Мельника. Видання друге. Одеса: Видавничий дім «Гельветика», 2023. 690 с.
10. Цуркаленко Ю.В. Акти органів судової влади як джерела адміністративного права: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Кривий Ріг. 2020. 228 с.
11. Решота В.В. Застосування джерел адміністративного права в судочинстві України: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07. Львів, 2018. 473 с.
12. Кодекс адміністративного судочинства України від 06.07.2005 № 2747-IV. Дата оновлення: 08.08.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2747-15#top> (дата звернення 01.10.2025).
13. Добросовісність, способи захисту, зміни законів, застосування висновків ВС обговорили на семінарі про кредитні спори. Офіційний веб-портал «Судова влада України». URL: <https://supreme.court.gov.ua/supreme/pres-centr/news/1339599/> (дата звернення 01.10.2025).
14. Пільков К.М. Висновки верховного суду: формула висновку, його обов'язковість та механізм відступу. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. № 8. С. 201-209. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-8/46> (дата звернення 01.10.2025).
15. Яновська О. Г. Судова реформа в Україні: перші кроки Верховного Суду. *Бюлетень Міністерства Юстиції України*. 2018. № 1. С. 6–8.
16. Про доступ до судових рішень: Закон України від 22.12.2005 № 3262-IV. Дата оновлення: 23.03.2025. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3262-15#Text> (дата звернення 01.10.2025).
17. База правових позицій Верховного Суду. URL: <https://lpd.court.gov.ua/> (дата звернення 01.10.2025).

Анотація

Даниленко-Негара Ю. С., Негара Р. В. Обов'язковість висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень: правове регулювання та практика. – Стаття.

Статтю присвячено правовому регулюванню та практичному втіленню обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права.

Встановлено, що обов'язковість висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень діє вже більш ніж 10 років та спрямовується на істотно якісне переосмислення місця та ролі вказаних висновків у правозастосовній практиці адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень та удосконалення їх діяльності.

Визначено, що законодавче встановлення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права є одним із способів зменшення кількості судових справ, насамперед у справах із адміністративними органами/суб'єктами владних повноважень.

Обґрунтовано, що законодавче визначення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень, які застосовують у своїй діяльності нормативно-правовий акт, що містить відповідну норму права свідчить про їх належність до джерел адміністративного права, навіть, з урахуванням їх похідного та допоміжного характеру, а також прив'язаності до конкретних норм права та фактичних обставин справи.

Встановлено відсутність механізму практичної реалізації обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду для адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень в положеннях чинного законодавства. Визначено, що механізм забезпечення обов'язковості висновків щодо застосування норм права, викладених у постановах Верховного Суду, потребує врахування того, що: не всі постанови містять висновки щодо застосування відповідних норм права; Верховний Суд формулює висновки за результатами розгляду конкретних справ. Умовою належного практичного

втілення висновків щодо застосування норм права, викладених у постановках Верховного Суду, є їх взаємопов'язаність з фактичними обставинами конкретної справи.

Акцентовано увагу на необхідності застосування спеціальних інструментів доведення зазначених висновків до посадових та службових осіб адміністративних органів/суб'єктів владних повноважень.

Окреслено перспективні напрями подальших наукових досліджень.

Ключові слова: висновок; норма права; джерело права; джерело адміністративного права; квазиджерело адміністративного права; висновок щодо застосування норм права; обов'язковість; Верховний Суд; адміністративний орган; суб'єкт владних повноважень; посадова особа; державний службовець; нормативно-правовий акт; інструмент публічного адміністрування; публічне адміністрування.

Summary

Danylenko-Nehara Yu. S., Nehara R. V. Bindingness of conclusions on the application of legal norms set forth in the Supreme Court's resolutions for administrative bodies/subjects of power: legal regulation and practice. – Article.

The article is devoted to the legal regulation and practical implementation of the binding nature of conclusions on the application of the norms of law set forth in the resolutions of the Supreme Court for administrative bodies/subjects of authority that apply in their activities a regulatory legal act containing the relevant norm of law.

It has been established that the binding nature of conclusions on the application of the norms of law set forth in the resolutions of the Supreme Court for administrative bodies/subjects of authority has been in effect for more than 10 years and is aimed at a significant qualitative rethinking of the place and role of these conclusions in the law-enforcement practice of administrative bodies/subjects of authority and the improvement of their activities.

It is determined that the legislative establishment of the binding nature of conclusions on the application of the norms of law set forth in the resolutions of the Supreme Court for administrative bodies/subjects of authority that apply in their activities a regulatory legal act containing a relevant norm of law is one of the ways to reduce the number of court cases, primarily in disputes with administrative bodies/subjects of authority.

It is substantiated that the legislative determination of the binding nature of conclusions on the application of the norms of law set forth in the resolutions of the Supreme Court for administrative bodies/subjects of authority that apply in their activities a regulatory legal act containing a relevant norm of law indicates their belonging to the sources of administrative law, even taking into account their derivative and auxiliary nature, as well as their attachment to specific norms of law and factual circumstances of the case.

It was established that there is no mechanism for the practical implementation of the binding nature of conclusions on the application of legal norms set forth in the Supreme Court resolutions for administrative bodies/subjects of government authority in the provisions of the current legislation. It was determined that the mechanism for ensuring the binding nature of conclusions on the application of legal norms set forth in the Supreme Court resolutions requires taking into account the fact that: not all resolutions contain conclusions on the application of relevant legal norms; the Supreme Court formulates conclusions based on the results of consideration of specific cases. The condition for the proper practical implementation of conclusions on the application of legal norms set forth in the Supreme Court resolutions is their interrelation with the factual circumstances of a specific case.

Attention is focused on the need to use special tools to convey the above conclusions to officials and employees of administrative bodies/subjects of authority.

Promising directions for further scientific research are outlined.

Key words: conclusion; norm of law; source of law; source of administrative law; quasi-source of administrative law; conclusion on the application of norms of law; binding nature; Supreme Court; administrative body; subject of authority; official; civil servant; regulatory act; instrument of public administration; public administration.

Дата першого надходження рукопису до видання: 15.10.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 11.11.2025

Дата публікації: 12.12.2025